

IMPACTUL DATELOR CONTABILE ÎN PRACTICA FISCALĂ

*Maia BAJAN, Alexandrina CIORCHINĂ, Nicoleta TRUDOV**Academia de Studii Economice din Moldova*

Popularitatea dezbaterilor privind relațiile dintre contabilitate și fiscalitate a căpătat noi dimensiuni în contextul globalizării, deschiderii piețelor și necesității de racordare la anumite cadre. Întrucât fiscalitatea și contabilitatea sunt două științe independente una de cealaltă, activitatea economico-financiară a entităților, instituțiilor de stat sau altor regii autonome este într-un final reflectată în documentele contabile și în cele fiscale. În acest context, este necesar ca ele să fie analizate în ansamblu. Totuși, dintotdeauna a existat problema concilierii celor două domenii, geneza acesteia fiind diferențele dintre principiile contabile și cele fiscale privind evaluarea și calculul economic. Acestea din urmă urmăresc stimularea sau inhibarea unor activități; respectiv, este de înțeles că principiile fiscale nu vor prezenta mereu imaginea fidelă a operațiilor ce au loc în cadrul entității.

Cuvinte-cheie: contabilitate, fiscalitate, Cod fiscal, Standarde Naționale de Contabilitate, impozit, venituri, cheltuieli, deduceri, ajustări.

THE IMPACT OF ACCOUNTING INFORMATION ON TAX PURPOSES

The degree of awareness towards the relationships between accounting and taxation has reached as new level in the context of the actual deep globalization process, the open markets and the need for connection to certain frames. Given that accountancy and taxation are two independent sciences, the economic activity of entities, state institutions or other autonomous administrative bodies is in the end reflected both in accounting and tax documents. Therefore, it is necessary to analyze them as a whole. Nonetheless, there has always existed the issue of conciliating the two domains, because of the differences among accounting and tax principles for evaluation and economic calculation. Tax principles are generally set as to stimulate or inhibit certain activities. It is obvious that they will not always reflect the true and fair view of the operations taking place within the entity.

Keywords: accountancy, taxation, Tax Code, National Accounting Standards, tax, earnings, expenditures, deductions, adjustments.

Contabilitatea și fiscalitatea constituie două științe independente una de alta. Or, entitățile și alte instituții de stat prezintă un ansamblu de documente contabile și fiscale care trebuie analizate în ansamblu și nu independent unul de altul. Contabilitatea răspunde în plan informațional și decizional la problematica gestiunii valorilor economice separate patrimonial. Totodată, printre cele mai importante scopuri pe care le realizează contabilitatea este oferirea de informații pentru întocmirea documentelor fiscale; astfel, se subînțelege impactul și necesitatea datelor contabile.

Dintotdeauna, pentru contabilitate a existat problema concilierii sale cu fiscalitatea. Cauza perpetuă a unei asemenea situații a fost generată de faptul că nu în toate cazurile principiile contabile privind evaluarea și calculul economic sunt convergente cu cele fiscale, care nu se subordonează prezentării unei imagini fidele a operațiilor ce au loc la entitate, pe când principiile fiscale urmăresc fie stimularea, sau chiar inhibarea unor activități.

În ultimele decenii, discuțiile privind relațiile dintre contabilitate și fiscalitate au devenit tot mai populare, întrucât există un număr mare de aspecte ce vizează convergențele și divergențele dintre aceste două domenii. Acestea nu au o arie limitată de existență, ci se referă la practicile naționale și internaționale, la mediul micro- și macroeconomic. Dacă ne referim la geneza acestor diferențe, sunt de menționat cele două sisteme contabile: continental-european și anglo-saxon, fiecare având propriile reguli de funcționare, care implicit duc la o mai mare corelare sau la lipsa acesteia între fiscalitate și contabilitate și, respectiv, la diferențe între venitul contabil și cel fiscal.

Analizând nemijlocit legătura contabilitate-fiscalitate prin prisma celor două concepte, este de remarcat că în cazul conceptului european-continental este nevoie de un amplu complex de cunoștințe fiscale, pe când al doilea concept al contabilității nu este dependent de cunoașterea fiscalității.

Entitățile care utilizează sistemul continental își finanțează activitatea în principal pe calea împrumuturilor bancare, iar procesul de normalizare este de origine publică. Sistemul de drept este cel scris, regulile contabile fiind prezentate prin acte normative (legi) detaliate. Fiscalitatea este prezentă în procesul contabil, dată fiind

natura publică a normalizării contabile; respectiv, statul este interesat de informații privind nivelul masei impozabile și al impozitelor, precum și al taxelor aferente. Principalele țări în care funcționează un astfel de sistem de contabilitate sunt: Franța, Germania, Elveția, Belgia, Italia, Portugalia, Grecia, Japonia etc.

Pe de altă parte, entitățile care utilizează sistemul de contabilitate anglo-saxon își realizează finanțarea în principal prin intermediul capitalurilor proprii (piețele financiare de capital), iar cultura contabilă are un caracter individualist. Regulile contabile sunt elaborate de organisme profesionale (particulare), acestea fiind dominate de jurisprudență. Astfel s-a realizat procesul de separare a contabilității de fiscalitate, deoarece principalii beneficiari ai informațiilor financiare sunt investitorii. Deducem că acest model este orientat către interesele acționarilor, fără vreo legătură cu fiscalitatea și reglementate, în general, de contabilitate, aceasta fiind o profesie liberală. Țările ce se conduc de sistemul anglo-saxon sunt mai puțin conservative și se consideră că au un sistem contabil mai bun, care oferă o mai bună protecție investitorilor. Principalele țări care utilizează acest sistem de contabilitate sunt: Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, SUA, Australia, Noua Zeelandă, Singapore etc.

În condițiile creșterii vertiginoase a pieței de capital și, implicit, a companiilor transnaționale, a apărut necesitatea tot mai stringentă pentru obținerea informației financiare clare și de calitate. Totuși, în contextul existenței a două sisteme distincte menționate mai sus, există destul de multe diferențe și tocmai de aceea se tinde spre conciliere și găsirea unor metode oportune pentru toate părțile implicate. În acest context, adoptarea Sistemului Internațional de Raportare Financiară (SIRF) a venit ca o soluție din partea Uniunii Europene, având ca bază ideologică gradul sporit de transparență și comparabilitate a situațiilor financiare.

Adoptarea acestor referințe internaționale în contabilitate, numite, de altfel, o reformă a contabilității, este rezultatul unei mișcări strategice, care, deși implică anumite constrângeri temporale și de resurse, contribuie la atingerea convergențelor în raportarea contabilă.

Republica Moldova este unul din statele care au adoptat practica continental-europeană. Potrivit Legii contabilității, nr.113-XVI din 27.04.2007, contabilitatea reprezintă un sistem complex de colectare, identificare, grupare, prelucrare, înregistrare, generalizare a elementelor contabile și de raportare financiară [4, art.3]. Conform Codului fiscal, sistemul fiscal reprezintă totalitatea impozitelor și taxelor, a principiilor, formelor și metodelor de stabilire, modificare și anulare a acestora, prevăzute de acest cod, precum și totalitatea măsurilor ce asigură achitarea lor [2, art.2]. Deosebirile generale dintre cele două sisteme sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1

Criterii de comparație între contabilitate și fiscalitate

Criterii	Sistemul contabil	Sistemul fiscal
Reglementat de	Ministerul Finanțelor și Guvernul Republicii Moldova	
Sarcinile de bază	Înregistrarea, prelucrarea și păstrarea informației cu privire la patrimoniu; furnizarea informației necesare pentru determinarea patrimoniului, executarea bugetului	Colectarea, reflectarea și prelucrarea informației privind datoriile fiscale ale entităților; prezentarea informației privind soldul creanțelor/datoriilor fiscale ale entităților
Baza normativă	Legea contabilității; Codul fiscal; Instrucțiuni și scrisori elaborate de Ministerul Finanțelor sau IFRS privind aplicarea impozitelor și taxelor	Legea privind bazele sistemului fiscal; Codul fiscal; Legea bugetului
Utilizatorii de informație	Interni: administrația, economiștii, contabilii externi: fondatorii, clienții, furnizorii, băncile, organele fiscale etc.	Organele fiscale, instituțiile financiar-credite, Inspectoratul Fiscal de Stat
Reflectarea oper. econ.	Sistemul de înregistrare dublă în conturile contabile	Ținerea evidenței analitice în registre speciale fără utilizarea dublei înregistrări

Sursa: elaborat de autori

Deoarece aceste sisteme se deosebesc atât de mult, se subînțelege că și rezultatele lor vor fi diferite. În acest context, venitul este definit în SNC „Venituri” drept creșteri ale beneficiilor economice înregistrate în

cursul perioadei de gestiune, sub forma intrărilor de active sau majorării valorii acestora, sau a diminuării datoriilor care au drept rezultat creșteri ale capitalului propriu, cu excepția creșterilor legate de contribuțiile proprietarilor [8, pct.5]. În același timp, venitul impozabil, conform Codului fiscal, este venitul brut, inclusiv facilitățile acordate de patron, obținut de contribuabil din toate sursele într-o anumită perioadă fiscală, cu excepția deducerilor și scutirilor, la care are dreptul contribuabilul conform legislației fiscale [2, art.12]. Cel din urmă se determină aplicând venitul contabil, ajustările veniturilor și ale cheltuielilor; respectiv, neconcordanța dintre venitul impozabil și cel contabil este determinată de diferențele apărute în legătură cu constatarea veniturilor și cheltuielilor în contabilitatea financiară și în scopuri de impozitare, care sunt prezentate în Tabelul 2.

Tabelul 2

Cauzele divergențelor la constatarea veniturilor și cheltuielilor

Cauzele divergențelor	
La constatarea veniturilor	La constatarea cheltuielilor
Incoincidența perioadei de gestiune în care este constatat	
Deosebirea dintre metodele de calculare și măsurare a veniturilor/cheltuielilor	
Componența și structura veniturilor impozabile și neimpozabile (art.18, 20 din Codul fiscal)	Limitarea sumei cheltuielilor constatate în scopul impozitării (art.31 din Codul fiscal)
Diferite surse de obținere a venitului (art.18, 20 din Codul fiscal)	Componența și structura cheltuielilor nedeductibile fiscale (art.24-30 din Codul fiscal)

Sursa: elaborat de autori

Divergențele dintre regulile de constatare și măsurare a cheltuielilor și veniturilor condiționează apariția unor diferențe dintre sumele veniturilor și cheltuielilor recunoscute de legislația fiscală față de cele constatate în contabilitate.

Diferențele apărute reprezintă suma abaterilor dintre mărimea veniturilor/cheltuielilor, reflectate în contabilitatea financiară, și mărimea acelorași venituri/cheltuieli, constatate în scopul impozitării.

Până la 31.12.2014, la nivel național a fost utilizat SNC 12 „Contabilitatea impozitului pe venit”. De la 1 ianuarie 2015, însă, în pachetul de standarde nu există un standard analog. Legea contabilității prevede că în cazul când nu există standard similar, să se facă apel la standardele internaționale. De aceea, la constatarea veniturilor în scopuri fiscale, precum și la determinarea impozitului pe venit, entitățile ar trebui să se conducă și de standardele internaționale.

În practica internațională, conform IAS 12 „Impozitul pe profit”, *diferențele temporare* reprezintă diferențele dintre valoarea contabilă a unui activ sau a unei datorii din bilanț și baza lor de impozitare [6, pct.5]. Aceste diferențe temporare pot fi impozabile, care conduc la creșterea venitului impozabil și, respectiv, deductibile, care conduc la micșorarea venitului impozabil.

În scopul demonstrării impactului pe care îl au divergențele dintre constatarea rezultatului contabil și a celui fiscal, am analizat următoarele cazuri:

- 1) *Rezultatul contabil* > *Rezultatul fiscal*,
- 2) *Rezultatul contabil* < *Rezultatul fiscal*.

În situația când rezultatul contabil este mai mare decât cel fiscal, entitatea în aceeași perioadă fiscală poate înregistra profit până la impozitare, demonstrând eficiența activității entității, dar un rezultat fiscal egal cu 0, care se soldează cu obligații fiscale nule ale entității în cauză.

Exemplu: în anul 2014 entitatea a obținut venit contabil în mărime de 9000 lei, reflectat în rd. 100 din Situația de profit și pierderi. Ajustări aferente veniturilor în această perioadă nu au fost înregistrate, în timp ce ajustările cheltuielilor sunt de 16500 lei. În urma ajustării venitului contabil entitatea a obținut pierdere fiscală.

Iar în anul 2015 entitatea a obținut un venit contabil în sumă de 27900 lei, ajustări de venituri de 4800 lei și ajustări de cheltuieli în valoare de 9300 lei. Totodată, pierderile fiscale ale ultimilor 3 ani pot fi acoperite de venitul impozabil obținut în 2015. Rezultatele entității sunt analizate în Tabelul 3.

Tabelul 3

Datele privind situația de profit și pierdere a entității

Nr. crt.	Indicatorii	Anul	
		2014	2015
1	Profitul (pierderea) până la impozitare (rd. 100 din Situația de profit și pierdere; rd. 010 din VEN 12)	9000	27900
2	Ajustări de venituri în scopuri de impozitare (rd. 020 din VEN)	-	4800
3	Ajustări de cheltuieli în scopuri de impozitare (rd. 030 din VEN)	16500	9300
4	Venit impozabil (pierdere fiscală) (rd. 040 din VEN) [1+2-3]	(7500)	23400
5	Suma pierderii fiscale utilizate (rd. 080 din VEN)	-	2500
6	Venit impozabil după utilizarea pierderii fiscale (rd. 0901 din VEN) [4-5]		20900
7	Cheltuieli (economii) privind impozitul pe venit (rd. 110 din Situația de profit și pierderi) (rd. 120 din VEN) [6·12%]	-	2508

Sursa: elaborat de autori

Conform art.32 din Codul fiscal, dacă entitățile înregistrează pierderi fiscale, atunci suma pierderilor rezultate va fi reportată eșalonat, în părți egale, pe durata următorilor trei ani. Pierderea fiscală înregistrată în anul 2014, în mărime de 7500 lei, se ia la evidență în Debitul contului 924 „Pierderi fiscale”. În anul 2015, venitul impozabil înregistrat ne permite acoperirea a 1/3 din pierderea fiscală din anul 2014. Respectiv, suma 2500 lei se trece la Creditul contului 924 „Pierderi fiscale”. În urma celor menționate, baza impozabilă în anul 2015 va fi mai mică cu suma pierderii utilizate aferente anului 2014.

În situația în care rezultatul contabil este mai mic decât rezultatul fiscal, entitatea înregistrează într-o perioadă fiscală venit contabil, însă în urma ajustărilor obține o bază impozabilă mai mare, din care trebuie să achite ulterior o valoare mai mare a impozitului pe venit.

Exemplu: entitatea în anul 2015 a înregistrat venit contabil în sumă totală de 114000 lei. Pe parcursul perioadei s-au înregistrat următoarele date (extras):

- ✓ despăgubirile primite pentru prejudiciul cauzat de inundațiile abundente 3120 lei;
- ✓ pentru înlăturarea pagubei entitatea a recuperat bunurile pierdute cu 2900 lei;
- ✓ s-au înregistrat cheltuieli neconfirmate documentar în valoare de 370 lei;
- ✓ penalități aferente taxelor la buget 195 lei;
- ✓ a fost sponsorizată Conferința organizată cu ocazia Zilei Contabilului cu 680 lei;
- ✓ au fost donate produse unei case de copii, valoarea contabilă a produselor donate 4340 lei, valoarea justă a acestora 4760 lei.

Pentru stabilirea venitului impozabil în ambele cazuri (în contabilitate și fiscalitate), s-au înregistrat venituri și cheltuieli obținute în Declarația cu privire la impozitul pe venit VEN 12:

Tabelul 4

Declarația cu privire la impozitul pe venit VEN 12 (extras)

<i>Extras din Anexa 1D Ajustarea (majorarea/ micșorarea) veniturilor conform prevederilor legislației fiscale</i>			
Indicatori	Constatat în:		Diferența dintre scopuri fiscale și contabilitatea financiară
	contabilitatea financiară	scopuri fiscale	
0207 Venitul obținut din donarea activelor, cu excepția activelor de capital	X	4760	+4760
02041 Venitul obținut din înlocuirea proprietății	3120	0	-3120
02042 Venitul obținut ca rezultat al neînlocuirii sau înlocuirii parțiale a proprietății	X	220	+220
În total 020	-	-	+1860

<i>Extras din Anexa 2D Ajustarea (majorarea/ micșorarea) cheltuielilor conform prevederilor legislației fiscale</i>			
03019 Penalități, amenzi și alte sancțiuni aplicate pentru încălcarea actelor normative	195	0	-195
03025 Suma contribuțiilor bănești efectuate în scopuri filantropice și de sponsorizare	680	0	-680
03026 Suma cheltuielilor neconfirmate documentar	370	0	-370
În total 030	-	-	-1245

Sursa: elaborat de autori

În scopul impozitării, venitul contabil e corectat cu suma ajustărilor determinate, conform anexelor 1D și 2D din VEN 12. În urma ajustărilor privind veniturile și cheltuielile, venitul impozabil va constitui *117105 lei* ($114000+1850+1245$). În continuare, în Declarația propriu-zisă venitul impozabil este ajustat după anumiți indicatori, precum filantropie și sponsorizare și cheltuieli neconfirmate documentar. În baza datelor prezentate obținem un venit impozabil în valoare de 117090,66 lei ($117105-680\cdot 2\%-370\cdot 0,2\%$). Așadar, observăm că în contabilitate venitul constituie 114000 lei, iar în fiscalitate acest indicator constituie 117090,66 lei.

În urma analizării informației prezentate anterior, atât sub aspect teoretic, cât și practic, se ajunge la concluzia că este necesar a fi înfăptuite anumite acțiuni pentru concilierea fiscalitate-contabilitate. În acest sens, punctul de pornire ar fi armonizarea terminologiei fiscale cu cea contabilă, pentru a evita distorsiunile lexicale și a permite o interpretare univocă.

Totuși, întrucât contabilitatea servește intereselor proprietarilor/acționarilor, iar fiscalitatea – statului, imposibilitatea unei armonizări totale este de la sine înțeleasă. Acest lucru însă nu exclude necesitatea existenței unei relații funcționale între contabilitate și fiscalitate. Astfel, apare necesitatea respectării principiilor de bază ale contabilității și, implicit, ale fiscalității, precum și funcționarea rezonabilă la nivel de entitate. Acest lucru poate fi realizat prin acceptarea paralelismelor, sau, în unele cazuri, prin integrarea valorilor contabile și fiscale din raportările contabile și fiscale.

Pentru aprecierea performanței financiare a entității, este important să se tindă spre o viziune comună asupra situațiilor financiare, ce ar oferi investitorilor posibilitatea să vadă atât performanțele normale, cât și variațiile ce nu sunt, în mod normal, incluse în contul de profit și pierdere. În acest mod se merge spre înlocuirea rezultatului contabil cu un indicator ce ar reflecta cât mai autentic performanțele entității prin rezultatul global.

Bibliografie:

1. BUCUR, V., ȚURCANU, V., GRAUR, A. *Contabilitatea impozitelor*. Chișinău: Editura ASEM, 2005, 564 p.
2. Codul fiscal al Republicii Moldova. Disponibil: www.fisc.md
3. Completarea Declarației cu privire la impozitul pe venit VEN 12. Disponibil: www.contabilsef.md/libview.php?l=ro&id=9213&idc=290
4. Legea contabilității, nr.113-XVI din 27.04.2007. Disponibil: www.mf.gov.md
5. POPA, A.F. *Contabilitatea și fiscalitatea rezultatului întreprinderii*. București: CECCAR, 2011, 390 p.
6. IAS 12 „Impozitul pe profit”. Disponibil: www.mf.gov.md
7. Standardul Național de Contabilitate „Cheltuieli”. Disponibil: www.mf.gov.md
8. Standardul Național de Contabilitate „Venituri”. Disponibil: www.mf.gov.md

Prezentat la 30.11.2015